В17

4495р

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ВАН ЧЖУН

УДК: 378:37.091.212-054.6+78

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО АНСАМБЛЕВОЇ РОБОТИ ЗІ ШКІЛЬНОЮ МОЛОДДЮ

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
КЬОН Наталя Георгіївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,
завідувач кафедри теорії музики і вокалу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ Олена Анатоліївна,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,
директор навчально-наукового Інституту культури і мистецтв, професор кафедри музично-інструментального виконавства;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЖИГІНАС Тетяна Володимирівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри теорії та методики постановки голосу.

Захист дисертації відбудеться 13 лютого 2018 року о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 12 січня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена її соціокультурною спрямованістю, вимогами суспільства до підвищення якості й всебічності підготовки вчителя музики до фахової діяльності. В останні десятиріччя, у зв'язку зі скороченням навчального часу, відведеного на шкільні уроки музики, з переорієнтацією мистецько-освітньої системи, починаючи із середніх класів ЗОШ, на позаурочну роботу, значно посилилась потреба в різнобічно підготовлених фахівцях, здатних залучати школярів старшого шкільного віку до різних форм музичної діяльності, заохочувати до привабливих для них, і в той же час – корисних з педагогічної точки зору видів музичної активності, у створенні умов для змістової організації вільного часу учнів, розширення сфери їхньої соціальної активності та удосконалення особистісно-ціннісних властивостей.

Важливість цього напрямку роботи пояснюється тим, що саме в юнацькому віці в учнів інтенсивно збагачується коло інтересів, формується самосвідомість, активізується пошук духовних орієнтирів і художніх ідеалів, способів самореалізації, зокрема – і в галузі мистецтва (Б.Асаф'єв, Б. Теплов, Г. Костюк, Г. Падалка, С. Рубінштейн, О. Сохор, О. Щолокова, В. Шульгіна та ін.).

Враховуючи те, що в сучасній дійсності посилюється проблема соціального становлення старшокласників, стрімко зростає дефіцит безпосереднього спілкування, особливого значення набувають колективні форми позакласної діяльності в малих групах, в яких виникають найбільш сприятливі умови для самовираження, творчої самореалізації, самоствердження кожного з її учасників. Однією з найбільш ефективних форм вдосконалення соціально-ціннісних орієнтирів і сприяння особистісній, художньо-творчій самореалізації школярів є їх залучення до самодіяльного вокально-ансамблевого музикування, що підтверджується дослідженнями таких науковців, як Б. Брилін, Т. Жигінас, А. Козир, С. Пінчак, О. Устименко-Косоріч та ін. Можливість ефективної роботи в галузі аматорського вокального та інструментального музикування доведена в дослідженнях таких вчених, як Н. Біла, Н. Кьон, Л. Паньків,Т. Пляченко, В. Черкасов, Н. Штурман, Ху Маньлі та ін., у педагогічному досвіді Карла Орфа та його послідовників, у сучасній практиці музичної освіти в Німеччині, Франції, Швеції, Індії, Австралії та інших країнах.

Серйозну увагу заохоченню шкільної молоді до різних форм колективного музикування проявляє і музично-педагогічна громадськість Китаю. Це пояснюється тим, що в китайській культурі впродовж чотирьох тисячоліть інтенсивно розвивались ансамблеві форми виконавства, які втілювались в традиціях ритмового, темброво-барвистого багатоголосся, в практиці ансамблевого (унісонного) співу. У сучасному шкільному молодіжному середовищі цієї країни, збагаченому міжнародними контактами, а також знаннями світових традицій і культур, суттєво зростають духовні

потреби, інтерес до нових жанрів і форм колективного музикування (Ван Юйхе, Сунь Лінян, Чжай Хуань, Янь Хоннянь та ін.).

Проте, сьогоднішні традиційні уроки музики і позакласна гурткова робота, як в Україні, так і в Китаї, не забезпечують належну педагогічну підтримку формуванню в школярів навичок ансамблевого музикування й творчої самореалізації.

Означена проблема підсилюється низкою суперечностей:

– між потребою суспільства в розвитку духовно-моральних орієнтирів школярів, забезпечення умов для культурно-дозвіллєвої діяльності молоді як засобу профілактики асоціальних явищ та недостатністю усвідомлення соціально-суспільної значущості використання потенціалу феномена самодіяльного музикування;

– між науковим визнанням значущості залучення школярів до активних форм колективної музичної діяльності і недостатньою теоретичною розробленістю питань організації ансамблевого музикування шкільної молоді в сучасних соціально-культурних умовах;

– між значним потенціалом музично-педагогічної науки щодо формування співацьких, інструментальних, ансамблево-виконавських навичок і недостатньою розробленістю методики підготовки майбутніх фахівців до організації аматорських форм інструментального та вокального ансамблевого музикування старшокласників у шкільному середовищі.

Сутність схарактеризованих вище суперечностей, недостатня вивченість шляхів і способів їх вирішення, актуальність проблеми залучення шкільної молоді до активних форм музичної діяльності, як у Китаї, так і в Україні, обумовила вибір теми дисертаційного дослідження – *«Методика підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи зі шкільною молоддю»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної наукової теми: «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти», що входить до плану Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (державна реєстрація № 0114U007160).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №4 від 1.12.2015 р.).

Мета роботи полягає в розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики, спрямованої на підготовку іноземних студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів до керівництва ансамблевими формами музикування учнів старшого шкільного віку.

Завдання дослідження:

1. Виявити особливості культурних традицій ансамблевого музикування України та Китаю в історичному минулому та сьогоденні.

2. Розкрити сутність поняття «ансамблева робота» та структуру

підготовки майбутнього вчителя музики до її впровадження в шкільну практику.

3. Розробити критеріально-діагностичний апарат визначення рівнів підготовленості іноземних студентів до ансамблевої роботи із школярами.

4. Обґрунтувати методику підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи зі шкільною молоддю.

5. Експериментально перевірити ефективність запровадженої методики та інтерпретувати отримані результати.

Об'єкт дослідження – підготовка іноземних студентів до професійної діяльності у сфері позакласного музично-естетичного виховання школярів.

Предмет дослідження – методика підготовки майбутніх учителів музики до роботи з музичними ансамблями школярів в умовах позакласної роботи.

Методологічною основою дослідження є концептуальні теорії в області філософії художньої освіти, музичної соціології та психології, в яких осмислюються роль культури і мистецтва як соціально-історичного феномена науки і практики, музичного мистецтва як різновиду художньої діяльності, що відіграє незамінну роль у духовному становленні особистості; теоретико-методологічні основи мистецької освіти і педагогічної майстерності, методичні положення щодо залучення особистості до музичного мистецтва через активну творчу діяльність.

Теоретичну основу дослідження склали наукові концепції і праці з психолого-педагогічної проблематики, пов'язані з формуванням у студентів навичок залучення шкільної молоді до ансамблевих форм музикування (Б. Асаф'єв, В. Брилін, Н. Біла, А. Козир, Л. Паньків, Н. Штурман, О. Ростовський, І. Хвостова та ін.); праці, в яких розглядаються питання адаптації іноземних студентів до навчання в нових соціокультурних умовах та формування в них здатності гнучко застосовувати набуті компетентності в майбутній фаховій діяльності (Дінь Сін, Сін Чжефу, О. Сіомичев та ін.).

У роботі використаний комплекс **методів** дослідження, в числі яких:

– *теоретичні* – аналіз та узагальнення наукових знань в галузі психології, культурології, соціології, музикознавства, увага яких фокусується на ролі аматорського музикування в духовному становленні особистості, виявленні специфіки соціалізації школярів у процесі колективної музичної діяльності; методи компаративного аналізу історико-музикознавчої літератури з питань становлення педагогічного досвіду в галузі ансамблевого музикування та музичної освіти в Україні і Китаї; обґрунтування методичної концепції здійснення підготовки студентів до керівництва учнівськими музично-виконавськими колективами; моделювання освітньо-формувального процесу;

– *емпіричні* – педагогічне спостереження, аудіо- та відео-документування, анкетування, тестування, опитування, інтерв'ю, бесіда, оцінювання незалежних експертів з метою отримання даних щодо ставлення студентів до можливості отримання додаткової спеціалізації; педагогічний експеримент (пропедевтичний, констатувальний, формувальний, підсумковий етапи) – з метою перевірки ступеня ефективності впровадженої методики;

– *статистичні* – якісний і кількісний аналіз результатів діагностичних зрізів, визначення коефіцієнта успішності респондентів у діагностичних завданнях, виявлення рівня підготовленості студентів до роботи зі шкільними молодіжними ансамблями, доведення статистичної вартісності розбіжності між показниками в експериментальній та контрольній групах наприкінці формувального експерименту за багатофункціональним критерієм φ^* Фішера.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше:*

– *обґрунтовано* методику підготовки майбутнього вчителя до ансамблевої роботи на засадах її соціальної орієнтованості, налагодження зв'язків з культурно-соціальним середовищем, спрямованості на формування професійного універсалізму майбутніх фахівців та їхньої готовності до менеджменту творчого колективу;

– *розроблено* структуру підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи в єдності мотиваційно-спонукального, когнітивно-методичного, фахово-технологічного, інноваційно-менеджерського, художньо-комунікативного складників.

Уточнено: сутність понять: «ансамблева робота», «універсальність фахівця, готового до роботи з музичними ансамблями», змістове наповнення функцій вчителя як менеджера музично-творчого колективу.

Розширено уявлення щодо методики формування в школярів ансамблево-виконавських навичок та їх підготовки до активної виконавсько-концертної, культурно-розважальної й музично-просвітницької діяльності.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення щодо соціально-суспільної значущості феномена самодіяльного музикування.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що застосовані в роботі діагностичні засоби вивчення стану досліджуваного феномена можуть використовуватися з метою моніторингу вокально-навчального процесу; наукові положення й висновки роботи можуть слугувати базою для подальших досліджень у галузі теорії і практики підготовки студентів до позакласної музично-виховної роботи в Україні та Китаї, у процесі науково-дослідницької й методичної діяльності студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів.

Матеріали дисертації можуть слугувати підґрунтям для корекції навчальних планів і робочих програм з педагогічної практики, методики музичного виховання, для оновлення навчально-методичного забезпечення фахової підготовки студентів як конкурентоспроможних вчителів музики, відповідно сучасним соціокультурним умовам і запитам суспільства.

Пропоновані авторські інноваційні форми й методи підготовки майбутніх вчителів музики до позакласної ансамблевої роботи можуть застосуватись у навчальному процесі педагогічних закладів різного освітнього рівня та в позашкільних культурно-освітніх установах.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження представлені на наукових, науково-практичних, науково-методичних конференціях і семінарах: *міжнародних:* Науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Музична та

хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2015 р.); Науково-практичній конференції «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2016 р.), Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «Актуальні проблеми мистецької освіти» (Ніжин, 2017 р.); І Міжнародній науково-практичній конференції «Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття». (Мукачеве, 2017 р.); ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2017 р.), Міжнародному Конгресі «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017 р.). Основні положення та висновки дослідження обговорювалися на щорічних звітних наукових конференціях аспірантів і науковців факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 2918/17 від 8. 07. 2017 р.), Вищого навчального комунального закладу «Білгород-Дністровське педагогічне училище» Одеської області (довідка № 417 від 16. 06. 2017 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 36/15-1631 від 20. 06. 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено у 9 публікаціях, з яких 8 – одноосібних, 1 (методичні рекомендації) – у співавторстві, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому фаховому виданні.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (223 найменування) та додатків на 11 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 5 рисунків. Загальний обсяг роботи – 241 сторінка, з яких основного тексту – 167 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, окреслено його методологічну і теоретичну основу, схарактеризовано методи дослідної роботи, висвітлено наукову новизну та практичне значення дисертації, а також наведено дані про апробацію і впровадження результатів експериментальної роботи.

У **першому розділі** дослідження – *«Теоретичні засади підготовки іноземних студентів до роботи зі шкільними ансамблями»* – розглянуто джерельні витоки ансамблевих форм музикування, що існували в різних історико-культурних умовах України та Китаю; визначено специфіку ансамблевих форм музикування в історії китайського та українського

мистецтва. Зазначено, що провідним жанром ансамблевого музикування в українській культурі впродовж багатьох століть було вокальне багатоголосся, в надрах якого склалася висока народна культура вокального й хорового виконавства. Схарактеризовано типові форми народного інструментально-ансамблевого та інструментально-вокального виконавства, зокрема творчість лірників, бандуристів, ансамблів цимбал, троїстих музик, рогових інструментів тощо (В. Черкасов, В. Кучерук, Г. Хоткевич).

Звернення до історії китайського виконавського мистецтва засвідчило перевагу інструментальних форм колективного музикування за наявністю значної кількості та різновидів музичних інструментів, підтриману родинними традиціями музичного виховання, визнанням вміння грати ознакою високого роду й благочинності. Іншою особливістю китайських традицій аматорського мистецтва став потяг до синкретичних форм музикування: співу з танцями, співу з інструментальним дублюванням та ритмовим акомпанементом мелодії, співу й гри на інструментах як складника народної театральної вистави (Е.Виноградова, Г. Шнеєрссон, Ян Сяо Сюй).

Здійснено порівняльну характеристику підготовки учнівської молоді до колективного музикування в Україні та Китаї на сучасному етапі, в результаті чого було схарактеризовано проблемні аспекти підготовки вчителів музики як фахівців з ансамблевого музикування, притаманні китайській музичній культурі. Встановлено, що в китайському суспільстві існують соціокультурні передумови для залучення широкого кола шкільної молоді до ансамблевого музикування, а керівництво країни стимулює включення школярів у позакласну музичну освіту, однак цей процес гальмується відсутністю ефективного методичного забезпечення підготовки фахівців до роботи з різнорідними ансамблевими колективами.

В Україні активно розробляються, вдосконалюються й застосовуються ефективні методики роботи з ансамблями аматорів, засвоєння яких китайськими студентами під час навчання у ВНЗ надасть можливість майбутнім фахівцям успішно застосовувати їх з урахуванням національних особливостей мистецької дійсності і тим самим сприяти популяризації й поширенню учнівських ансамблів у процесі музичного виховання шкільної молоді.

Аналіз філософсько-естетичних та музикознавчих праць дозволив висвітлити різноманіття функцій ансамблевого музикування як галузі музичного мистецтва: художньо-пізнавальну, виховну, творчо-ігрову, комунікативну, гедоністичну, сугестивну, релаксичну, товарно-ціннісну та ін. (Т. Адорно, М. Каган, А. Сохор, С. Шип). Акцентовано увагу на соціально-виховній ролі колективних художніх, музично-ансамблевих форм діяльності у контексті духовного спілкування. Визначено особливості прояву комунікативних властивостей особистості в процесі ансамблевого музикування, а також перспективи розвитку загальних і спеціальних музичних здібностей учасників музичних ансамблів.

Приділено увагу феномену творчого колективу, який розглядається як цілісне явище, що діє в системі соціально зумовлених зовнішніх та внутрішніх зв'язків, пов'язаних з особливостями й потребами соціокультурного середовища, необхідністю врахування внутрішньо-доцентрових та відцентрових сил, що проявляються у взаємовідносинах його учасників.

Розглянуто поняття «ансамбль» під кутом зору його узагальненого, універсального значення в широкому контенті зіставлення з такими поняттями, як «гармонія», «згода», «єдність», «порядок»; виявлено складну діалектичну природу ансамблю, яка полягає в узгодженості, внутрішній єдності різнорідних компонентів єдиного цілого, підпорядкованості дій його учасників спільній меті із збереженням індивідуальності всіх членів колективу, створенні умов для самовираження учасників та їх творчій самореалізації в музично-ансамблевій діяльності.

Схарактеризовано форми самодіяльного ансамблевого музикування, розглянуто сутність понять «професійне виконавство», «аматорське виконавство», «дилетантизм» у музичному мистецтві. Схарактеризовано різновиди музичних ансамблів за жанрово-стильовими ознаками, складом, за віком і освітнім цензом учасників.

Виявлено об'єктивні та суб'єктивні чинники успішності в організації занять музичного ансамблю. До перших віднесено: соціокультурні умови, в яких відбувається організація діяльності музичного ансамблю; наявність матеріальних умов (приміщення, інструментарій, допоміжні приладдя й пристрої); якісні характеристики репертуару, обраного для занять з ансамблем; забезпечення всебічно спрямованого менеджменту діяльності колективу, здійсненого з організаційною, заохочувальною, інформаційно-спонсоринговою, концертно-рекламною метою. До суб'єктивних чинників віднесено: ступінь адаптованості іноземних студентів до навчання й фахової діяльності в інших соціокультурних і мовленнєвих умовах; теоретико-методичну й практичну готовність керівника ансамблю до організації діяльності музичного колективу; здатність фахівця до встановлення особистісних контактів, досягнення порозуміння з учнями – членами ансамблю; якісні характеристики музичних здібностей та музично-виконавської підготовки учасників ансамблевого колективу.

Визначено специфіку ансамблевої роботи, в основі якої лежать уявлення про те, що в контексті відмінностей від фахової діяльності, поняття «робота» означає прийняття на себе обов'язків, закріплених у вигляді контракту, договору між працедавцем і робітником, який передбачає обов'язкове досягнення обумовлених в ньому результатів та їх оцінку за чіткими критеріями (К. Платонов, Й. Оконь). Крім того, поняття «робота» в теорії і практиці психології праці означає отримання матеріальної винагороди; натомість діяльність, зокрема й фахова, не завжди винагороджується матеріально: інколи, в результаті міцної особистісної умотивованості особи, вона здійснюється для задоволення її власної потреби в творчій самореалізації,

фаховому самовдосконаленні, самоствердженні, тобто відбувається, не зважаючи на відсутність матеріальної винагороди (О. Реброва, У Іфан).

Отже, *під ансамблевою роботою* розуміємо різновид позакласної діяльності вчителя музики, зміст якої полягає в організації музично-творчого колективу школярів і його підготовки до прилюдного виконавства. В умовах шкільної дійсності ансамблева робота організується на засадах зобов'язання вчителя музики створювати учнівські музично-аматорські колективи, які спроможні брати участь у шкільних культурно-масових та розважальних заходах. Особливість педагогічної діяльності цього типу полягає в певній варіативності умов, за яких має працювати керівник музичного ансамблю, що пояснюється стихійною рухливістю складу аматорських музичних ансамблів, які утворюються в залежності від особистого бажання школярів брати (чи не брати) участь у додаткових заняттях, обумовлюються природними задатками, попередньою музичною підготовкою й музичними інтересами потенційних учасників ансамблю. Суттєву роль відіграють також характерологічні риси школярів: ступінь відповідальності й працездатності кожного учасника ансамблю в умовах позашкільної (необов'язкової) діяльності, а також міжособистісні стосунки, які виникають поміж школярами, що особливо важливо в діяльності малої творчої групи.

Підготовка студентів до роботи з ансамблями має забезпечувати здатність майбутніх фахівців: заохочувати школярів до занять музикою і утримувати їхній інтерес до систематичної музично-виконавської діяльності; об'єднувати окремих виконавців у творчий колектив, навчати їх основам ансамблевого музикування на достатньому художньому рівні; проявляти гнучкість, певним чином «лавіруючи» між завданням виховання в учнів довершеного художнього смаку та необхідністю враховувати актуальні інтереси учнівської молоді; формувати в учнів якісні виконавські навички, не перевантажуючи їх складними й кропіткими вправами, тобто – досягати оптимальних результатів при мінімальній витраті школярами часу й навчальних зусиль; здійснювати менеджмент діяльності колективу, налагоджуючи творчі контакти зі шкільним товариством та із зовнішнім соціокультурним середовищем.

Вирішення цих завдань потребує від майбутнього фахівця оволодіння ефективними методиками соціально-виховного, виконавсько-формувального, художньо-творчого, менеджерсько-організаційного характеру, додатковими методичними знаннями, які виходять за межі його безпосередніх функцій і обов'язків як вчителя музики.

Врахування цих положень дозволило визначити структуру підготовки студентів до керівництва музичними ансамблями в єдності мотиваційно-спонукального, когнітивно-методичного, фахово-технологічного, інноваційно-менеджерського, художньо-комунікативного складників, які в сукупності відбивають можливість майбутнього фахівця всебічно забезпечувати навчальну й художньо-творчу роботу з різнорідними самодіяльними музичними ансамблями та долучати школярів до натхненого ансамблевого музикування.

У **другому розділі дослідження** – «*Методико-теоретичне обґрунтування сутності підготовки іноземних студентів до роботи із шкільними музичними ансамблями*» – було визначено роль наукових підходів у розробці методичного забезпечення педагогічного процесу означеного напрямку: *гуманістичного, соціокультурного, компаративного, синергетичного, технологічного, праксіологічного, рефлексивного, інноваційного.*

Втілення зазначених підходів ґрунтується на ***принципах***: активізації соціальної орієнтованості діяльності ансамблевих колективів на засадах включення у сферу інтересів зовнішнього оточення (дитячі заклади музично-естетичного спрямування, родина, товариші, суспільство) та внутрішньо-колективних взаємин учасників ансамблю; фахового універсалізму, який уможливлює успішність в роботі з ансамблями різного типу й стильового спрямування; інтеграційної цілісності змісту підготовки студентів до роботи з музичними ансамблями, досягнутого на засаді міжпредметних зв'язків та координації навчального процесу; дотримання неформально-демократичного стилю педагогічного спілкування, важливого для створення творчого психологічного клімату на позакласних заняттях; індивідуалізовано-розвивального педагогічного впливу, спрямованого на надання можливості кожному бажаючому школяру брати участь в ансамблевому музикуванні, незалежно від початкового рівня розвитку його музичних здібностей; безперервного творчого самовдосконалення; оптимальної репертуарної політики, завдяки якій вимоги художньої та навчальної доцільності його добору поєднуються з врахуванням інтересів сучасної учнівської молоді; двоєдиної спрямованості рефлексивно-фахової свідомості на процес власної підготовки до фахової діяльності та досвід роботи з музичним ансамблем.

Обґрунтовано *педагогічні умови*, що мають забезпечувати успішність підготовки майбутніх фахівців до роботи з музичними ансамблями, а саме: полімотиваційного стимулювання в студентів установки на оволодіння додатковим видом фахової діяльності – основами ансамблевої роботи зі шкільною молоддю; посилення інтегративно-координованого зв'язку змісту занять на фахових дисциплінах з метою формування узагальнених знань і вмінь, що складають підґрунтя компетентної ансамблевої роботи; систематичне включення студентів у різні форми ансамблево-виконавської і методико-практичної активності: академічно-виконавську, навчально-ігрову, студентсько-самодіяльну, організаційно-формувальну; застосування технологій, побудованих на методично обґрунтованих і актуальних для організації діяльності музичного ансамблю, формах втілення сучасних ІКТ та ТЗН в освітній процес.

Розроблено *теоретичну модель* підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи, подану в Рис.1.

Визначено доцільність застосування групи таких методів, як мотиваційно-спонукальні (бесіда, диспути, переконання, створення уявних ідеальних еталонів), методи активізації пізнавальної діяльності (проблемно-пошуковий,

Мета – підготовка іноземних студентів до ансамблевої роботи

Наукові підходи: гуманістичний, соціокультурний, компаративний, синергетичний, технологічний, праксіологічний, рефлексивний, інноваційний

Принципи: активізації соціальної орієнтованості діяльності ансамблевих колективів; фахового універсалізму; інтеграційної цілісності змісту підготовки студентів до роботи з музичними ансамблями; дотримання неформально-демократичного стилю педагогічного спілкування; індивідуалізовано-розвивального педагогічного впливу; безперервного творчого самовдосконалення; оптимальної репертуарної політики; двоєдиної спрямованості рефлексивно-фахової свідомості – на процес власної підготовки та досвід роботи з музичним ансамблем.

Педагогічні умови: полімотиваційного стимулювання в студентів установки на оволодіння додатковим видом фахової діяльності – основами ансамблевої роботи зі шкільною молоддю; посилення інтегративно-координованого зв'язку змісту занять на фахових дисциплінах з метою формування узагальнених знань і вмінь, що складають підгрунтя компетентної ансамблевої роботи;
систематичне включення студентів у різні форми ансамблево-виконавської і методико-практичної активності: академічно-виконавську, навчально-ігрову, студентсько-самодіяльну, організаційно-формувальну;
застосування технологій, побудованих на методично обґрунтованих і актуальних для організації діяльності музичного ансамблю, формах втілення сучасних ІКТ та ТЗН в навчальний процес.

1 етап – *мотиваційно-організаційний.* **Методи:** аналізу й обговорення прослуханих записів самодіяльних музичних ансамблів; диспут, бесіда, переконання;
2 етап – *когнітивно-методичний.* **Методи:** алгоритмізації формування виконавських (вокальних та інструментальних) навичок; проектний – на створення музично-пізнавальних і методичних презентацій;; тренінги на «поліфонізацію» уваги і слухового контролю, на застосування компенсаторних та психотехнічних технологій розвитку музичних здібностей школярів;
3 етап – *практико-орієнтований:* **Методи:** рольові ігри на засвоєння неформально-демократичного стилю педагогічного спілкування; включення в музично-спонтанні виконавські діалоги; самостійних репродуктивних і творчих завдань (добір і систематизація репертуару, аранжування твору); метод репетиційного алгоритму;
4 етап – *технологічно-менеджерський:* **Методи:** комунікативно-ділові ігри, творчі завдання на розробку рекламних матеріалів; залучення до організації культурно-масових заходів; розробка й впровадження PR-проектів і рекламних матеріалів, практикум з популяризації діяльності

Структурні компоненти

мотиваційно-спонукальний | когнітивно-методичний | фахово-технологічний | інноваційно-менеджерський | художньо-комунікативний

Критерії оцінювання

ціннісно-діяльнісний | фахово-пізнавальний | виконавсько--формувальний | організаційно-діяльнісний | результативно-творчий

Результат – підготовленість студентів до роботи з музичними ансамблями

Рис. 1. Модель підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи

вдосконалення рефлексивної самосвідомості (самоаналіз та самооцінка процесу й результату діяльності, самозвіт, аналіз відео-документації); методи практично-формувального спрямування (рольові ігри на моделювання ситуацій, типових в роботі з ансамблем, творчі завдання з інтерпретації та пристосування репертуару з урахуванням можливостей конкретного виконавського складу ансамблю), методи, що сприяють збагаченню організаційно-менеджерських вмінь студентів (робота з сучасними інформаційно-комунікативними засобами, оволодіння технологіями ділового спілкування, самостійна підготовка рекламних матеріалів).

У **третьому розділі** – «*Досвід експериментальної підготовки студентів до роботи з музичними шкільними ансамблями*» – схарактеризовано критеріальний апарат та методику діагностики рівнів підготовленості студентів до роботи з шкільними ансамблями, викладено результати діагностики. Представлено хід та результати формувального експерименту, інтерпретовано та узагальнено отримані дані дослідження.

Критеріями і показниками діагностичної методики було визначено: *ціннісно-діяльнісний* (з показниками: усвідомлення соціокультурної значущості залучення школярів до активного музикування; усвідомлення значущості якісної й всебічної підготовки майбутнього фахівця до роботи з музичними ансамблями; активність у залученні учнів до ансамблевих форм музикування як до шляху їхнього особистісно-духовного розвитку); *фахово-пізнавальний критерій (*показники: музична ерудованість; наявність психолого-педагогічних і методичних знань щодо розвитку музичних здібностей шкільної молоді; наявність психолого-педагогічних і методичних знань щодо специфіки роботи з шкільними музичними ансамблями); *виконавсько-формувальний критерій* (показники: володіння методикою розвитку музичних здібностей учасників музичного ансамблю; володіння методикою формування вокальних навичок; володіння методикою вдосконалення інструментальних навичок); *організаційно-діяльнісний критерій* (показники: володіння навичками організації творчого колективу; володіння сучасними інформаційно-комунікативними технологіями, спрямованими на активізацію пізнавального і творчого досвіду учасників ансамблевого музикування; володіння навичками менеджменту культурно-просвітницької діяльності ансамблевого колективу); *результативно-творчий критерій (*показники: здатність добирати й систематизувати репертуар; здатність інтерпретувати твір; вміння аранжувати мелодію).

Аналіз результатів діагностичного зрізу дозволив узагальнити отримані дані та схарактеризувати чотири ***рівні*** підготовленості студентів до роботи з музичними ансамблями: вищий, достатній, задовільний і незадовільний.

До *вищого рівня* було віднесено студентів, які усвідомлювали культурно-соціальну значущість залучення школярів до колективних форм музикування, проявляли зацікавленість у оволодінні навичками роботи з ансамблями різного типу, охоче оволодівали новими для них стилями музикування, психолого-педагогічними, методичними знаннями в галузі методики розвитку музичних

здібностей, формування вокальних та інструментальних навичок в учнів-аматорів; були здатні до самостійної організації учнівських колективів і роботи з ними, зокрема – добирали цікавий і художньо-адекватний репертуар, інтерпретували й аранжували його, досягали оптимальних результатів на репетиціях, готуючи ансамбль до виконавської діяльності; були здатні здійснювати рекламу діяльності ансамблевого колективу, застосовуючи сучасні інформаційно-комунікативні технології.

До *достатнього рівня* було віднесено студентів, які в цілому усвідомлювали значущість залучення школярів до колективних форм музикування та проявляли інтерес до оволодіння фахом керівника шкільного ансамблю, але їх активність була нестабільною; ці студенти володіли психолого-педагогічними та методичними знаннями, але не завжди успішно використовували їх на репетиційних заняттях; проявляли відносну самостійність в організації учнівських колективів, іноді потребуючи консультативної допомоги викладача; були обізнані з репертуаром, але не завжди вдало його інтерпретували; володіли відносно простими засобами аранжування мелодії. В репетиційній роботі та організації виступів ансамблю студентам цієї групи не завжди вдавалось досягти вирішення поставлених завдань; застосування творчих форм обробки музичного матеріалу та сучасних інформаційно-комунікативних технологій, які мали б сприяти менеджерській діяльності, були обмеженим.

Студенти, які були віднесені до *задовільного рівня* підготовленості до роботи зі шкільними ансамблями, ставились до питань залучення школярів до участі в них нейтрально, погоджувалися з важливістю набуття додаткового фаху, але не проявляли власної активності та цілеспрямованості; їхні психолого-педагогічні й методичні знання були неповними; у процесі репетиційної роботи вони проявляли невпевненість; добір репертуару не завжди відповідав критеріям художньої якості; у вирішенні організаційних питань ці студенти потребували постійної допомоги, володіли тільки найпростішими інформаційно-комунікативними технологіями, не були здатні до аранжування творів, самостійної роботи з ансамблем.

Незадовільний рівень був властивий студентам, які вважали організацію музичних ансамблів школярів марною тратою часу; їхня пізнавальна й організаційно-діяльнісна активність були низькими, психолого-педагогічні та методичні знання були недостатніми; під час педагогічної практики ці студенти проявляли організаційну й практичну безпорадність, не володіли навичками інтерпретації й аранжування творів; не були здатні застосовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології, готувати з ансамблем репертуар до виконання.

Експериментальна робота на *формувальному* етапі дослідження включала чотири *етапи: мотиваційно-організаційний, когнітивно-методичний, практико-орієнтований* та *технологічно-менеджерський.*

На першому, *мотиваційно-організаційному етапі* вирішувались такі завдання: а) формування позитивної установки студентів на ансамблеву роботу

зі школярами за рахунок активізації в них мотивів громадянсько-соціального, фахово-творчого, особистісно-іміджевого спрямування; переконання студентів у значущості й перспективності заохочення школярів до участі в ансамблевих формах музикування на основі ознайомлення з результатами соціологічних та культурологічних досліджень, із записами кращих самодіяльних музичних ансамблів; б) удосконалення методичного забезпечення навчального процесу, зокрема – перегляд програмних вимог і методів навчання з фахових дисциплін: гри на основному і додаткових інструментах, концертмейстерського класу, предметів з виконавського, музично-теоретичного та методико-практичного циклів з метою посилення міжпредметно-інтеграційних зв'язків та зорієнтованості на формування компетентного керівника шкільними музичними колективами. Використовувалися *методи* слухового аналізу, бесіди, диспуту, діалогічного спілкування, переконання, створення ситуацій успіху.

На другому, *когнітивно-методичному* етапі вирішувались завдання: збагачення стильових, жанрово-інтонаційних, змістово-образних уявлень іноземних студентів у галузі ансамблевих форм музикування й оптимізації художніх ідеалів; засвоєння інноваційних методів розвитку музичних здібностей школярів, формування їх виконавських (вокальних та інструментальних) навичок; актуалізація здатності до системно-інтегративного об'єднання знань і умінь, якими студенти опановували на психолого-педагогічних, вокально-хорових, інструментально-виконавських, музично-теоретичних дисциплінах, на заняттях з методики музичного виховання, у спецкурсі «Методика розвитку музичних здібностей школярів». Студенти навчалися аранжуванню із застосуванням комп'ютерних програм, ефективним методикам удосконалення навичок вокального інтонування, основам навчання гри на інструментах, активізації рефлексивної свідомості, слухового (реального та відстроченого) контролю й самоконтролю. Широко використовувалися *методи:* творчих завдань, проектний – на розробку презентацій, тренінги та «поліфонізацію» уваги та розвиток музичних здібностей на засадах компенсаторних і психотехнічних технологій.

На третьому, практико-орієнтованому етапі увага приділялась участі майбутніх фахівців у різноманітних формах ансамблевого музикування (заняття з ансамблю, додаткового інструменту, участь у студентській самодіяльності, а також безпосередня робота з шкільними ансамблями різного типу) з тим, щоб набути досвіду сумісного музикування й вирішення кола типових для роботи з ансамблем проблем (організація та проведення репетицій, добір репертуару, розробка й поширення рекламно-просвітницьких матеріалів тощо). Студенти застосовували знання й вміння, отримані на спецкурсах «Основи звукооператорської роботи» та «Інформатика», опановуючи практикою використання сучасної аудіо-підсилювальної пристроїв, фонограм, а також відео-реєстраційних приладь задля фіксування перебігу репетиційного процесу і концертних виступів. Основними *методами* даного етапу були завдання на самостійну репродуктивну й творчу діяльність, метод репетиційного алгоритму, рольові ігри на засвоєння неформально-демократичного стилю спілкування.

На четвертому, технологічно-менеджерському етапі студенти організовували камерні виступи й концерти студентських та учнівських ансамблів, здійснювали рекламу запланованих концертів у загальноосвітніх та музичних і художньо-естетичних навчальних закладах, в соціальних мережах, що сприяло актуалізації соціокультурних зв'язків творчого колективу з освітньо-культурними установами, сім'єю, дружнім оточенням школярів. Наприкінці експерименту було проведено фестиваль ансамблів у присутності однокласників, викладачів і батьків. Вдалі виступи визначалися студентським журі з метою їх популяризації через соціальні мережі. Найбільш ефективними виявилися такі *методи:* комунікативно-ділові ігри, залучення студентів до вирішення реальних питань з організації культурно-масових заходів, творчі завдання на розробку й впровадження PR-проектів.

Зіставлення результатів констатуючого і прикінцевого діагностичних зрізів дозволило виявити позитивні зрушення в рівні підготовленості студентів до ансамблевої роботи із старшими школярами, вдосконаленні стилю педагогічного спілкування, зростанні уміння заохочувати учнів до репетиційної та концертної діяльності в складі шкільних ансамблів, у досягненні більш високого рівня підготовленості цих колективів до виконавської діяльності.

Прикінцевий діагностичний зріз дозволив з'ясувати, що кількість студентів ЕРГ з високим рівнем підготовленості до роботи з музичними ансамблями склала 21,1%, у той час, як у студентів з КГ цей показник дорівнював 9,5%. 41,8% студентів з ЕРГ було зафіксовано на достатньому рівні сформованості досліджуваного феномена; у КГ їх кількість склала 29,5%. До задовільного рівня підготовленості до роботи з ансамблями в ЕРГ належало 32,4% студентів, у контрольній – 37,3%. Кількість студентів на незадовільному рівні в ЕРГ склала 4,7%, в КГ – 23,7%. Статистичну вартісність розбіжності між показниками в експериментальній та контрольній групах було доведено за допомогою багатофункціонального критерію φ^*Фішера. Це дозволило зіставити кількісні показники двох груп учасників формувального експерименту і перевірити рівності дисперсій двох вибірок. Значення емпіричних частот подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Групи	Високий, достатній, задовільний рівні		Незадовільний рівень		Разом
	Кількість студентів	Частка	Кількість студентів	Частка	Кількість студентів
ЕГ	42	95,3	2	4,7	44
КГ	32	76,3	10	23,7	42

Відтак, результати експериментальної роботи підтвердили ефективність запропонованої методики та доцільність її застосування у процесі фахової підготовки майбутніх вчителів музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення важливої для сучасної музично-педагогічної освіти проблеми підготовки майбутніх вчителів музики до ансамблевої роботи зі шкільною молоддю. Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань і дали підстави зробити наступні висновки.

1. Суттєва роль ансамблевого музикування в історико-культурній проекції зумовлена природною потребою соціуму до духовного спілкування в художній формі діяльності. Становлення розмаїття жанрів і різновидів колективного музикування віддзеркалює специфіку соціокультурного буття, особливості національно-художнього менталітету, традицій і звичаїв кожного народу. В українському народному ансамблевому мистецтві головне місце посідають багатоголосний гуртовий спів та малі вокальні, інструментальні й мішані ансамблі. Для китайського фольклорного мистецтва більш типовим є розмаїття інструментальних, ритмово- та темброво-багатоголосних ансамблів, вокальний сольний та ансамблево-унісонний спів і синкретичні форми виконавства: спів з танцями, спів з дублюванням мелодії на інструменті, спів як компонент музично-театралізованого дійства.

У сучасному суспільстві цінність включення учнів у колективні форми музикування зумовлена важливістю створення умов для духовного збагачення шкільної молоді, змістової організації вільного часу, розширення сфери їхньої соціальної активності та удосконалення особистісно-цінних властивостей.

2. У дослідженні визначено сутність поняття «ансамблева робота», під якою розуміється особливий різновид позакласної діяльності вчителя музики, пов'язаний з організацією музично-творчого колективу школярів і його підготовкою до прилюдного виконавства. Підготовка студентів до ансамблевої роботи забезпечується оволодінням ефективними методами формувально-виконавського, соціально-виховного, художньо-творчого спрямування, досягненням оптимальних результатів при мінімальній затраті часу й зусиль учасників музичного ансамблю. Обґрунтовано структуру підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботі зі школярами в позакласній гуртковій роботі в єдності мотиваційно-спонукального, когнітивно-методичного, фахово-технологічного, інноваційно-менеджерського, художньо-комунікативного компонентів. Розроблено теоретичну модель підготовки студентів до ансамблевої роботи з учнівськими музичними колективами.

3. Розроблено критеріально-діагностичний апарат визначення рівнів підготовленості іноземних студентів до ансамблевої роботи із школярами, а саме: *ціннісно-діяльнісний критерій* (показники: усвідомлення соціокультурної значущості залучення школярів до активного музикування; усвідомлення значущості якісної й всебічної підготовки майбутнього фахівця до роботи з музичними ансамблями; активність у залученні учнів до ансамблевих форм музикування); *фахово-пізнавальний критерій* (показники: музична ерудованість; наявність психолого-педагогічних і методичних знань щодо

розвитку музичних здібностей шкільної молоді; наявність психолого-педагогічних і методичних знань щодо специфіки роботи зі шкільними музичними ансамблями); *виконавсько-формувальний критерій* (показники: володіння методикою розвитку музичних здібностей учасників музичного ансамблю; володіння методикою формування вокальних навичок; володіння методикою формування інструментальних навичок школярів); *організаційно-діяльнісний критерій* (показники: володіння навичками організації творчого колективу; володіння сучасними інформаційно-комунікативними засобами, спрямованими на активізацію пізнавального і творчого досвіду учасників ансамблевого музикування; володіння навичками менеджменту культурно-просвітницької діяльності ансамблевого колективу); *результативно-творчий критерій (*показники: здатність інтерпретувати твір; вміння аранжувати мелодію, вміння самостійно розучувати й готувати з ансамблем твір до виконання).

4. Згідно означених критеріїв та показників сформованості досліджуваного феномена було визначено чотири *рівні* підготовленості студентів до роботи з музичними ансамблями*: вищий, достатній, задовільний і незадовільний* з наданням якісних та кількісних характеристик.

У дослідженні розроблено теоретичну модель підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи; обґрунтовано *методику їхньої* підготовки до здійснення ансамблевої роботи зі шкільною молоддю, яка ґрунтувалася на *наукових підходах* (гуманістичний, соціокультурний, компаративний, синергетичний, технологічний, праксіологічний, рефлексивний, інноваційний) та охоплювала *педагогічні принципи* (соціальної орієнтованості діяльності ансамблевих колективів; фахового універсалізму як бази для роботи з ансамблями різного типу й стильового спрямування; інтеграційної цілісності змісту підготовки студентів до роботи з музичними ансамблями; володіння неформально-творчим стилем педагогічного спілкування задля забезпечення демократично-творчого психологічного клімату занять; індивідуалізовано-розвивального педагогічного впливу на школярів, що беруть участь в діяльності ансамблю; безперервного творчого самовдосконалення; оптимальної репертуарної політики; двоєдиної спрямованості рефлексивно-фахової свідомості на процес власної підготовки до цієї діяльності та на власний досвід роботи з музичним ансамблем). Обґрунтовано *педагогічні умови* (полімотиваційне стимулювання в студентів установки на оволодіння додатковим видом фахової діяльності – основами ансамблевої роботи зі шкільною молоддю; посилення інтегративно-координованого зв'язку змісту занять на фахових дисциплінах з метою формування узагальнених знань і вмінь, що складають підґрунтя компетентної ансамблевої роботи; систематичне включення студентів у різні форми ансамблево-виконавської і методико-практичної активності: академічно-виконавську, навчально-ігрову, студентсько-самодіяльну, організаційно-формувальну; застосування технологій, побудованих на методично обґрунтованих та актуальних для організації діяльності музичного ансамблю формах втілення сучасних ІКТ та ТЗН в навчальний процес), комплекс

взаємопов'язаних *методів* – мотиваційно-спонукальних, інноваційно-пізнавальних, виконавсько-формувальних, ігрових, рефлексивних, художньо-творчих і передбачала послідовність проведення педагогічної роботи згідно мотиваційно-організаційного, когнітивно-методичного, практико-орієнтованого та технологічно-менеджерського *етапів*.

5. Розроблену методику підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи зі шкільною молоддю успішно апробовано у перебігу чотирьох етапів *формувального експерименту*. На *мотиваційно-організаційному* етапі у студентів формувалась позитивна установки на ансамблеву роботу зі школярами за допомогою методів бесіди, диспуту, переконання, ознайомлення з діяльністю молодіжних музичних ансамблів; здійснювалось оновлення методичного забезпечення з музично-теоретичних та виконавських дисциплін з метою посилення міжпредметних зв'язків та утворення в студентів інтегративних, узагальнених знань, навичок ансамблевого музикування і керівництва діяльністю творчих груп. На *когнітивно-методичному етапі* збагачувались стильові, жанрово-інтонаційні, змістово-образні уявлення іноземних студентів щодо репертуару для аматорських музичних ансамблів; удосконалювались психолого-педагогічні та методичні знання і навички студентів з психології й методики розвитку музичних здібностей школярів, здійснювалось ознайомлення з різноманітними інструментами, доступними для освоєння учнями-аматорами, із загальними принципами формування й вдосконалення навичок гри на них; студенти розробляли презентації, в яких актуалізувались знання у галузі ансамблевого музикування та методики роботи зі шкільними ансамблями. На *практико-орієнтованому етапі* застосовувались рольові ігри, творчі завдання, включення в музично-спонтанні виконавські діалоги, завдяки яким у студентів формувались навички організації музичних ансамблів та здійснення репетиційної роботи, вміння згуртовувати школярів у творчий колектив, створювати на заняттях сприятливий психологічний клімат, дотримуючись демократично-неформального стилю педагогічного спілкування, добирати, систематизувати, інтерпретувати та аранжувати репертуар. На *технологічно-менеджерському етапі* забезпечувалося залучення студентів до організації концертно-виконавської діяльності студентських та шкільних музичних ансамблів, розробка PR-проектів, популяризація творчості кращих ансамблів через застосування цифрових і аналогових технологій фіксації виконавської творчості та розміщення запису кращих виступів у соціальній мережі.

6. Аналіз отриманих результатів дозволив з'ясувати, що кількість студентів експериментальної групи з високим рівнем підготовленості до роботи з музичними ансамблями перевершила результати, отримані у КГ, на 14,7%; достатнього рівня сформованості дослідженого утворення в ЕГ досягло 45,8% студентів (у КГ – 21,9%); задовільного рівня підготовленості в ЕГ наприкінці експерименту належало 25,8% студентів, а в КГ – 43,1%; кількість студентів з незадовільним рівнем в ЕГ склала 4,4% та 25,8% у КГ. Отже, наведені дані підтверджують ефективність авторської методики та доцільність її

впровадження у практику підготовки студентів до керівництва шкільними музичними ансамблями.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вивчення означеної проблеми. Подальших наукових розвідок потребують питання, пов'язані з посиленням системності і цілісності процесу підготовки студентів до керівництва шкільними музичними ансамблями, формування навичок аранжування пісенних мелодій своєї країни та творів з національної скарбниці різних народів світу, вдосконалення засобів соціально-культурної підтримки ансамблево-виконавської активності школярів в умовах української та китайської музичної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ван Чжун. Підготовка майбутніх учителів музики до керівництва вокально-ансамблевим музикуванням школярів у контексті соціалізації особистості / Ван Чжун // Збірник наукових праць Актуальні питання мистецької освіти та виховання. Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка. – Вип. 1-2 (5-6), Суми, 2015. – С. 145 - 156

2. Ван Чжун. Різновиди музичних ансамблів та дидактичні принципи підготовки студентів щодо залучення школярів до ансамблевого музикування на уроках музики і в позакласній роботі / Ван Чжун // Наукові записки. – Випуск 150. Серія: Педагогічні науки. – РВВ КДВУ імені В. Винниченка. – Кіровоград, Кропивницький, 2017. – С. 227 - 231.

3. Ван Чжун. Специфіка і зміст підготовки студентів до керівництва ансамблевим музикуванням школярів / Ван Чжун // Ван Чжун. – Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – № 1. – С. 83 - 89.

4. Ван Чжун. Педагогічні умови підготовки студентів до роботи з музичними ансамблями / Ван Чжун // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. – Випуск 3(16). – Серія: Педагогіка. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2017. – С. 12-16.

5. Ван Чжун. Методика підготовки китайських студентів до керівництва самодіяльними учнівськими музичними ансамблями / Ван Чжун // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 50 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця, 2017. – С. 54 - 59.

6. Ван Чжун. Теория и практика подготовки будущего учителя музыки к работе со школьными самодеятельными ансамблями / Ван Чжун // European Applied Sciences / ch. red. Marina Savtschenko. – Stuttgart, Germany : ORT Publishing, 2017. – №7. – P. 38 - 41.

7. Ван Чжун. Сутність і компонентна структура підготовки студентів до організації діяльності шкільних музичних ансамблів / Ван Чжун // Матеріали та

тези II Міжнародної конференції молодих учених та стулентів. – Т.1.– Одеса, 2016. – С. 18 - 22.

8. Ван Чжун. Методичні рекомендації. Методичні рекомендації з питань залучення студентів до участі у вокально-ансамблевих формах музикування та формування в них здатності здійснювати керівництво шкільними вокальними колективами / Ван Чжун, О. А. Мамикіна. – Одеса, 2016. – 16 с.

9. Ван Чжун. Підготовка майбутнього вчителя музики до керівництва шкільними музично-самодіяльними колективами / Ван Чжун // III Міжнародний Конгрес «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», 18-21 травня 2017 року, м. Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського : Гельветика. – Одеса, 2017. – С.121 - 122.

АНОТАЦІЇ

Ван Чжун. Методика підготовки іноземних студентів до ансамблевої роботи зі шкільною молоддю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2018.

У дисертації досліджено проблему підготовки іноземних студентів – майбутніх учителів музики до організації аматорських ансамблевих колективів в умовах позакласної музично-виховної діяльності. Здійснено порівняння традицій ансамблевого музикування, укорінених в українському й китайському народному мистецтві. Встановлено, що в українській музично-педагогічній практиці існують значні резерви щодо вдосконалення методики роботи з різнорідними шкільними ансамблями. Теоретично обґрунтовано і можливість успішної адаптації науково-методичного й практичного досвіду роботи з музичними ансамблями китайських школярів. Визначено сутність поняття «ансамблева робота», а також специфіку підготовки до неї вчителя музики. Розглянуто поняття «ансамбль» з точки зору узагальненого, універсального значення поняття. Приділено увагу феномену творчого колективу музикантів-аматорів, презентації його різновидів.

Обґрунтовано структурні компоненти підготовки студентів до ансамблевої роботи, розроблено й апробовано методику підготовки студентів до роботи з ансамблями різного типу, доведено її ефективність у підготовці майбутніх фахівців до роботи зі шкільними музичними ансамблями.

Ключові слова: підготовка вчителя музики, музичний ансамбль, шкільна молодь, аматорське музикування, позакласна робота.

Ван Чжун. Методика подготовки иностранных студентов к ансамблевой работе со школьной молодёжью – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова.– Киев, 2018.

В диссертации исследована проблема подготовки иностранных студентов – будущих учителей музыки к работе с любительскими ансамблевыми коллективами в условиях внеклассной музыкально-воспитательной деятельности. Осуществлен сравнительный анализ традиций ансамблевого музицирования в украинской и китайской культуре. Выявлен значительный потенциал в организации деятельности школьных ансамблей в Украине и возможность его успешной адаптации в условиях занятий с музыкальными ансамблями китайских школьников. Рассмотрено понятие «ансамбль» с точки зрения его обобщенного, универсального значения. Уделено внимание феномену ансамбля как творческому коллективу музыкантов-любителей. Определены сущность понятия «ансамблевая работа», специфика ансамблевой работы будущих учителей музыки с точки зрения теории и психологии труда. Обоснованы структурные компоненты подготовки студентов к ансамблевой работе.

Разработана и апробирована методика подготовки студентов к работе с ансамблями различного типа, доказана ее эффективность в подготовке будущих специалистов к работе со школьными музыкальными ансамблями.

Ключевые слова: подготовка учителя музыки, музыкальный ансамбль, школьная молодёжь, любительское музицирование, внеклассная робота.

Wang Zhong. Method of formation of performing artistry of students of magistracy in the process of vocal-professional training. – Manuscript.

Thesis for candidate science degree of Pedagogic, specialty 13.00.02 – Theory and methods of music training. – National pedagogical university name after M. P. Dragomanov. – Kyiv, 2018.

This dissertation is dedicated to the problem of training of foreign students as future music teachers to organizing of amateur ensembles within extracurricular musical education. The comparative analysis of traditions of ensemble music making, deep-rooted in Ukrainian and China folk art, have been carried out and show the considerable potential possibilities of forms, genres, varieties of amateur music making. It is found that the Ukrainian music pedagogical practice keeps considerable reserves in order to perfect methodology of work with different school ensembles. There is theory-based the possibility of successful adaptation of scientific methodical and practical experience with musical ensembles of China schoolchildren. It is proved the author's position consisting in recognizing the reasonability of engagement into ensemble music making most wide circle of schoolchildren providing to every schoolchild who wishes to participate in ensemble music making to find own place in the musical collective, possibilities for realization of individual creative capacities.

It is defined the essence of concept "ensemble work", based on the idea that the notion "work" means assuming obligations, fixed in form of contract, agreement between an employer and worker in relation to the achievement of definitive results. In research there are proved the structural components for students' training to ensemble work.

It is proved that training efficiency of future specialists is predefined by a presence by the students of setting on a acquirement of additional specialization – basic work with pupil ensemble, forming of the generalized management methods for musical ensembles based on formation of special interdisciplinary relationships; embodiment of theoretical knowledge in various (academic, student-amateur, entertaining elucidative, educational practical) forms of ensemble music making; application in the training process of modern innovative technologies to organize the educational-creative and ensemble-performing activity.

Keywords: preparation of the music teacher, musical ensemble, school youth, amateur music, extra-curricular activities.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова
100317798

скан

Підписано. до друку 09.01.2018 р.
Віддруковано з готових оригінал-макетів.
Друк різографічний. Папір офсетний.
Тираж 100 примірників.

Надруковано в копіювальному центрі **«На Канатній»**
м. Одеса, вул. Канатна, 60
Тел.777-60-96
Свідоцтво про реєстрацію №25560170000025640 від 18.05.1998